

споживачів та інвесторів, бо вони є надто неоднорідними за попитом на біржові послуг, цілями та схильністю до ризиків.

Література:

1. Вавдійчук І.М. Сучасний стан та тенденції розвитку біржової торгівлі в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 15. URL: <http://global-national.in.ua/archive/15-2017/36.pdf> (дата звернення: 15.10.2021).
2. Дяченко Ю.А. Сучасний стан та особливості функціонування світового біржового ринку. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. №. 23. С. 51—54.
3. Гудзь М.В. Українські реалії та перспективи формування та функціонування біржової та електронної торгівлі. *Ефективна економіка*. 2017. № 10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6093> (дата звернення: 26.09.2021).

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ПІДПРИЄМНИЦТВА ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

*Педченко Г. П., к.е.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного*

Підприємництво як основний сектор ринкової економіки демонструє чітку регіональну орієнтацію, адже підприємства, наприклад, малого бізнесу, котрі мають найбільшу частку серед підприємств-суб'єктів господарювання у всіх без виключення регіонах, планують свою діяльність, орієнтуючись на потреби локальних ринків та обсяги і структуру їх попиту, а влада та громада формують відповідний підприємницький клімат. По показниках стану регіонального підприємництва України Запорізька область у 2019 році знаходилась в кластері, що визначає цей стан як «вище середнього» [1, с. 105].

Одним з індикаторів розвитку підприємницької сфери є показник кількості суб'єктів господарювання на 10 тис. осіб. У Запорізькій області концентрація суб'єктів підприємництва становила в середньому 452 одиниці на 10 тис. осіб наявного населення, в тому числі 92 підприємства та 360 фізичних осіб-підприємців. Серед усіх регіонів область займає 7 та 11 місця за кількістю підприємств та фізичних осіб-підприємців відповідно у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення, маючи показники вищі за середні по країні [2].

Максимальна кількість суб'єктів припадає на території з розвинутою ринковою інфраструктурою, і Запорізька область не є виключенням. Так, вища за середньообласну концентрація підприємництва спостерігалася майже у всіх містах області (виключенням є м. Енергодар), але нижча за середньообласну – у всіх районах області. Майже 40,3 тис. суб'єктів господарювання (52,5%) функціонували у м. Запоріжжя, в тому числі 9,6 тис. підприємств (61,1%) та 30,7 тис. фізичних осіб-підприємців (50,3%). Отже, в столиці області зафіксовано найвищу концентрацію суб'єктів підприємництва на 10 тис. осіб наявного населення - 548, в тому числі 130 підприємств та 418 фізичних осіб-підприємців.

Вища концентрація суб'єктів господарювання, зокрема ФОП, спостерігалася лише у м. Мелітополь (567 та 505 одиниць 10 тис. осіб відповідно). Серед районів найближче до середніх показників концентрації підібралися Веселівський та Приазовський райони, які навіть перевищили середньообласний показник концентрації підприємств (112 та 103 одиниці на 10 тис. осіб відповідно).

Майже 75,8% обсягу реалізованої продукції також приходилася на м. Запоріжжя, частка зайнятих у суб'єктів підприємництва працівників складала 65,4% до загальної кількості зайнятих працівників області, при цьому зайнята в економіці міста особа приносила дохід в розмірі 1,05 млн. грн., що є вищим за середньообласний (905,6 тис. грн.) та найбільшим серед міст показником. Середній по області рівень доходу від 1 працівника, зайнятого у фізичних осіб-підприємців, році становив 313,2 тис. грн. Серед міст цю відмітку змогли перевищити м. Запоріжжя (326,6 тис. грн./особу), на які припадало 54,3% реалізованої в області продукції ФОП та 52,2% зайнятих у них працівників, та м. Мелітополь (369,9 тис. грн./особу), в економіці ФОП якого зайнято 12,1% працівників, а частка обсягу реалізованої фізичними особами-підприємцями продукції складала 14,3% від загальнообласного. Найвищий по області показник було зафіксовано у Запорізькому районі (421,3 тис. грн./особу), на які припадало лише 1,07% реалізованої в області продукції ФОП та 2,4% зайнятих у них працівників.

Середній по області рівень доходу від 1 зайнятого працівника підприємства році становив 1135,4 тис. грн. Серед міст цю відмітку змогло подолати лише м. Запоріжжя (1257,4 тис. грн./особу), на яке припадало 238,9 млрд. грн. реалізованої продукції підприємств області (78%) та 190 тис. зайнятих у них працівників (70,5%), на оплату праці витрачено більше 23,7 млрд. грн. (78,2%). Частка прибуткових підприємств міста становила лише 74,4% (при середньообласному рівні 76,5%), але отриманий фінансовий результат (сальдо прибутку і збитку) був позитивним: загальні прибутки склали майже 1,9 млрд. грн.

Необхідно зауважити, що майже всі міські підприємства в 2019 році мали позитивне сальдо, загальний збиток у розмірі майже 0,5 млрд. грн. одержали лише підприємства м. Токмак. При цьому в усіх районах Запорізької області частка підприємств, які одержали прибуток, була не нижчою за середньообласну. Негативне сальдо фінансового результату трохи більше 2 млн. грн. було відмічено лише у підприємств Розівського району, але частка прибуткових підприємств в ньому становила 93,1%.

На особливу увагу заслуговує також діяльність підприємств Пологівського району, де 2,1% зайнятих працівників забезпечили 5,8% загальнообласного обсягу реалізованої продукції (17,6 млрд. грн.) та мали найвищу в області продуктивність праці 3 млн. грн./особу. При цьому в районі не відмічено високої концентрації підприємств: кількість підприємств в розрахунку на 10 тис. осіб становила 66 одиниці, частка прибуткових підприємств становить 87,1%. [3].

Таким чином, важливою є не тільки щільність підприємств, але й розмір і сфера їх економічної діяльності. Більше половини підприємств Пологівського району задіяні в сільському господарстві. Промисловий потенціал району складають середні та малі підприємства харчової, хімічної та металургійної промисловості. Регіональне підприємництво може успішно функціонувати і

розвиватися, якщо складовою частиною її механізму є господарюючі суб'єкти, які діють відповідно до власного раціонального вибору, але для забезпечення ефективного розвитку підприємницької сфери необхідно сприяти розвитку підприємництва, особливо малого та середнього, в економічній системі як регіонів, так і України в цілому, розробити єдину державну регулятивну політику у сфері підприємництва, здійснювати інтеграційну підтримку малого й середнього бізнесу, а також запровадити механізм їх громадської підтримки.

Література:

1. Підприємництво: інвестиційне забезпечення та економічна безпека : Монографія. / Г.І. Грицаєнко, І.М. Грицаєнко, Г.П. Педченко, Ю.О. Прус, Т.І. Яворська. Мелітополь : Люкс, 2021. 271 с.
2. Державна служба статистики України : сайт. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 10.09.2021).
3. Головне управління статистики у Запорізькій області : сайт. URL : <http://www.zp.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 18.09.2021).

ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СПРОМОЖНОСТІ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ФОРМ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У СПІВПРАЦІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ТА ІНСТИТУЦІЙ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

*Печерських Т. П., менеджер проєкту «Дитяче містечко «Отрадне»,
Харківський обласний благодійний фонд «Соціальна служба допомоги»*

Харківський обласний благодійний фонд (ХОБФ) «Соціальна служба допомоги» є однією із тих громадянських інституцій, який у своїй діяльності значну увагу приділяє створенню сприятливих економічних умов для виховання дітей, особливо дітей, що залишилися без батьківського піклування. Саме з цією метою, наприкінці 90-х років минулого століття, вже на початку своєї практичної діяльності, ХОБФ було утворено один із перших приватних закладів інтернатного типу. Під дахом закладу були зібрані вихованці, для яких забезпечувалися не лише умови для надання базових потреб людини, але й умови для розвитку особистості, талантів та здібностей, отримання створені умови для збереження родинних зв'язків. І хоча на різницю від державних закладів, у яких нараховувалося 200-250 дітей, у цьому закладі їх було лише 35-40, проблеми закладу і випускників були тотожними: 80% фінансування спрямовувалося на утримання закладу, а не на дітей; низький рівень соціалізації, непристосованість їх до реального життя, відсутність навиків сімейних відносин, споживацьке ставлення до матеріальних цінностей, низький рівень освіти тощо. До того ж, не дивлячись на положення чинного законодавства України, відповідно до якого утримання дітей-